

Brez vrednosti je naše delo.

Dr. Lampe je eden najzagrizenejših sovražnikov šole in učiteljstva sploh. On tega tudi ne prikriva, ampak očitno pove, da je ljudska šola in vsa šolska izobrazba čisto odveč. To on govori v priči Slomškarjev in Slomškaric, ki pa so tako ponižni oboževalci Lampeta, da mu celo ploskajo, kedar biča njih in njihovo delo. Zgodilo se je na nekem gospodinskem tečaju, ki ga je vodila znana zagrizena Slomškarica, pri javni preizkušnji novopečenih katorških gospodinj, da je rekel Lampe: »Glejte, koliko ste se naučile! To je več vredno, kakor izpričevalo ljudske šole!« — Seveda nam ne prihaja na misel, zavračati Lampeta, pač pa vsem zavednim tovarišom in tovarišicam, ki imajo še kaj stanovskega ponosa, podajemo zopet en neovrgljiv dokaz, kakšni prijatelji šole so klerikalci! Kar je Lampe rekel, ni sicer nič novega, še celo prav stara reč je, ampak za sedaj in tudi za naprej nam daje misliti, kaj se bi zgodilo, če bi Lampe in klerikalom dobila vsjo oblast nad šolstvom. Zaeno pa je to tudi merilo tistih učiteljev in učiteljic, ki pod okriljem Slomškove zveze hočejo delati za izobrazbo ljudstva. Kaj jim hočemo reči, ako celo ploskajo takim izjavam, kakor je Lampetova? Morda se ne zavedajo, da se tiče tudi njih?! Mogoče — ali pa še celo gotovo! Zato pa morajo biti bodoči šolski nadzorniki iz njihovih vrst!

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za mariborsko okoličje zboruje v četrtek dne 7. novembra 1912, točno ob 10. uri. Vzporedno zborovanja bo tale: 1. Zapisnik o zborovanju dne 2. maja 1912. 2. Dopisi in razgovor o njih. 3. Razna poročila o stanovskih skupščinah v Celju in o Ptuj. 4. Poročila o sejah odbora »Lehrerbund« in »Zveze«. 5. Slučajnosti. K polni udeležbi vabi odbor.

Učiteljsko društvo za laški okraj zboruje v nedeljo, dne 10. listopada t. l., dopoldne ob poldnesi uri v šolskem poslopu na Zidanem mostu po sledečem dnevnem redu: 1. Zapisnik. 2. Društvene zadeve. 3. Poročilo o XXIV. glavni skupščini Zaveze v Celju in o občnem zboru Zveze v Ptuj. 4. Podavanje tovariša Jurka sen. 5. Slučajnosti. Tovariši, tovarišice! Bi li ne kazalo posetiti zopet enkrat polnoštevilno našega itak redko se vršečega zborovanja in pokazati, da vemo ceniti učiteljsko organizacijo? Ne iščite izgovorov, temveč prihitite vsi, ki še čutite ljubav do svojega poklica in Vam ni kolegialnost brezpomembna beseda. Na veselo snidenje! Odbor.

Slovenjebistriško učiteljsko društvo zboruje v četrtek, dne 7. novembra t. l., v Slov. Bistrici v hotelu Avstrija ob 10. predpoldne ob nastopnem vzporedju: 1. Zapisnik o zadnjem zborovanju in dopisi. 2. Poročilo delegatov a) o Zvezinem, b) o Zvezinem zborovanju. 3. Poročilo nad-

mar) sta bila na mestu. Hvaliti moram njuno razločno izgovarjavo teksta, česar pri ostalih solistih ni mogoče konstatirati. Orkester je sigurneje vstopal, grajati pa moram nastavek rogov. Zbor je obče zadovoljil, v zadnjem dejanju pa nekoliko plaval. Dirigentsko nalogo je rešil Hladira z vervo in temperamentom. — Gledališko ravnateljstvo je začetkom sezone strogo prepovedalo biljeterjem prepozno došle respuščati v avditorij. Te prepovedi ne respuščajo: nežirano se gotovi ljudje izprehajajo med predstavo ven in noter in z loputanjem vrač motijo poslušalce. Naj bo že tudi v tem oziru vendar enkrat red!

Ariadna na Naksu.

je naslov novi operi znanega modernega berlinskega skladatelja Riharda Straussa, ki se je prvič uprizorila pred kratkim v Stuttgartu. Kakšno zanimanje je za premiero vladalo, znači dovolj to, da so bile vstopnice že par mesecev prej razprodane. Predstavi je prisostvovalo mnogo gostov iz Berlina, Dunaja, kapelnikov in gledaliških ravnateljev ter kralj in kraljica württenberška. Sodelovale so najboljše moči, v orkestru je sedelo 35 berlinskih in stuttgartskih godcev mojstrov. Libretto je Strauss napisal Hugo v. Hoffmannsthal, opero je insceniral ženijalni režiser Maks Reinhardt. Listi priobčujajo jako pohvalne ocene in trdijo, da je glasba »Ariadna na Naksu« težka in subtilna ter sploh najlepša, kar je Strauss napisal. Ker se uprizorje poleg omenjene še ostale Straussove opere »Feuersnot«, »Salome«, »Elektra« in »Rosenkavalier« bo ta teden v Stuttgartu pravi »Straussov teden«.

učitelja tov. Kukoviča A. iz Črešnjevca o kmetijskem tečaju, prirejenem za ljudsko šolske učitelje tekom letošnjega leta na kmetijski šoli v St. Jurju ob Južni železnici. 4. Slučajnosti. K obilni udeležbi tega zborovanja vabi odbor.

Srednješolski vestnik.

Goriška gimnazija šteje dijakov okolo 1200. Le še tri gimnazije so, ki imajo več učencev, te so v Galiciji: v Levovu I. ima dijakov 1378, v Levovu IV. ima dijakov 1420, v mestu Stryi je gimnazijcev 1332. Ali tu treba pribiti, da te tri gališke gimnazije so deljene v oddelke s svojim voditeljem; v Gorici pa je za tak velik zavod en sam voditelj, ki ima pod svojim vodstvom 45 profesorjev, ne všteti vsi pomožne učne moči. — Prvi razred ima 7 oddelkov; v teh oddelkih je okolo 350 učencev. V nemškem oddelku prvega razreda je 30 italijanskih dijakov, 17 slovenskih in 6 ali 7 nemških!

Izpit iz slovenske stenografije je pred izpraševalno komisijo v Zagrebu letos položil prof. Jos. Fistravec (žensko učiteljšče v Gorici). To je sedaj šesti Slovenec, ki ima izpit iz stenografije (in sicer v Zagrebu).

Književnost in umetnost.

K. Widrovo »Moje prvo berilo« je zadobilo aprobacijo c. kr. naučnega ministrstva z dne 11. oktobra t. l. Na razna vprašanja in naročila na ta abecednik javljamo tem potom, da knjiga še ni založena, ker se je tiskalo le toliko izvodov, kolikor se jih je potrebovalo za aprobacijo in reklamo. Pač pa pride knjiga kmalu v tisk, tako, da jo bodo mogle šole na Štajerskem, ki prično šolsko leto s 1. aprilom, že uvesti takoj spomladi, ostale šole, kjer je sprejeta, pa s šolskim letom 1913/1914.

Vkljub silnim napadom na K. Widrovo »Moje prvo berilo« od strani Slomškarjev je dobila ta knjiga ministrsko aprobacijo in se bo uvedla s prihodnjim šolskim letom v vseh onih okrajih, kjer je bila ali še bo sprejeta pri okrajnih učiteljskih konferencah. Da vidijo prijatelji in nasprotniki te prepotrebne knjige, kako krivični in neopravičeni so bili napadi na »Moje prvo berilo«, ki so izvirali edino iz strankarskih nagibov, navedemo tu nekaj točk iz zadnje ocene enega najboljših slovenskih pedagogov-strokovnjakov, na podlagi katere ocene je izšla aprobacija. Med drugim pravi: »Referent kann nicht umhin, in emigen Worten auf eine Besprechung der vorliegenden Fibel einzugehen, die in der Ausgabe vom 2. Juli der politischen Zeitschrift »Slovenec« in Laibach erschienen ist. Man kann sich des Eindrucks nicht erwehren, daß die erwähnte Beurteilung vom Geiste der politischen Gegnerschaft, vielleicht sogar vom Geiste einer bevorstehenden Konkurrenz diktiert worden sei. Die offenbare Sucht, Mängel zu entdecken, und der gehässige Ton zwingen zu dieser Annahme.

Es ist nicht die Aufgabe des Referenten, auf die einzelnen, in der erwähnten Besprechung vorgebrachten Einwürfe des näheren sich einzulassen. Werden doch vom Gegner einzelne Einrichtungen des Buches als Mängel gerügt, die von den amtlichen Begutachtern als Vorzüge aufgezählt werden. Gewiß ist, daß der Berichterstatter des »Slovenec« die neueren Fibelliteratur und die neueren Fortschritte auf diesem Gebiete nicht kennt und nicht zu würdigen versteht, somit kein Fachmann ist.

»Das religiöse Moment sei im Buche nicht berücksichtigt, meint der Kritiker. Daß das nicht richtig ist, wäre nicht schwer zu beweisen. Gebete kommen darin allerdings nicht vor. Es ist doch die Frage, ob das Gebet nicht zu heilig ist, als daß Kinder daran ihre schwerfälligen Leseübungen vornehmen sollten. Wäre das nicht eine Profanierung des Gebetes? Wenn in der Fibel nicht immer und immer wieder auf religiöse Momente Bezug genommen wird, so ist das pädagogisch vollkommen richtig. Das Buch ist ja Kindern bestimmt. Dass die Erziehung religiös sein soll, daran wird heute ein vernünftiger Pädagoge kaum zweifeln. Glaubt jedoch der Kritiker dies durch Worte und Redensarten zu erreichen, die er den Kindern in den Kopf eintrichtert? Auch das salbungsvollste Buch ist keine Bürgschaft für den Erfolg der religiösen Erziehung. »Der Ton macht die Musik«. Und diesen Ton kann man in ein Buch nicht drucken lassen, am wenigsten in eine Fibel.

»Wenn also das bereits früher abgegebene Urteil zusammengefasst wird, so lautet es: Das Buch ist nicht ganz einwandfrei. Welches Buch ist es? Aber es überragt alle übrigen seiner Art in der slowenischen Literatur mannshoch.« ltd.

Iz te strokovnjaške ocene je razvidno, kako podlo je bilo nasprotovanje raznih Jegličev in drugih enakih pedagogičev proti »Mojemu prvemu berilu«. Dobra stvar mora najti pot skozi vrste takih nasprotnikov pred svet. Gospodje Slomškarji, kar pero v roke in spišite kaj boljšega, če morete. Verujte pa, da med naprednim učiteljstvom ne bo najti podleza, ki bi iz samega strankarstva grajal kaj dobrega samo zato, ker je prišlo iz nasprotniških vrst. In v tem tiči največja razlika med vami in nami.

Slovenska šolska Matica. P. n. gg. poverjeniki prosimo, da čim preje poverjenim za leto 1912., oziroma p. n. člani prosimo, da pošljejo vsak 4 krone svojemu poverjeniku v okraju. Nekateri člani pošiljajo letnino kar naravnost Slovenski šolski Matici v Ljubljano, to je sicer dovoljeno, vendar nam je ljubše, če pošlje vsak svojo letnino poverjeniku dotičnega okraja. »Učiteljska gospodarska in kreditna zadruga v Celju« je priglasi 99 članov S. Š. M. in 7 članov za H. Š. M. — Novi poverjeniki: za Ljubljansko okoličje (okoliški okraj) g. Fran Lavtižar, nadučitelj v Šiški; za Logaški okraj (Logatec-Cerknica-Lož) g. Leopold Punčuh, nadučitelj v Gor. Logatcu; za Sežanski okraj (sodni okraj Komen) Alojzij Macarol, nadučitelj v Sempolaju pri Nabrezini. Namesto pokojnega Antona Stresa bo še te dni imenovan nov poverjenik. Do danes še 37 poverjenikov ni poslalo imenika in društvenine za leto 1912. in sicer s Kranjskega 7, s Štajerskega 17, in s Primorskega pa 9.

Politiški pregled.

Državni proračun. V primeri z letom 1912, ko so troški proračunjeni na K 3,049.416.394, izkazuje ta proračun K 87.786.172 večjo potrebnost. Pokritje izkazuje K 157.391.195 več dohodkov nego proračun za leto 1912, ko so dohodki proračunjeni na K 2.985.090.344. Na podatke ministrstva razdelimo se so izdatki pomnožili okroglo v milijonih kron:

Za skupne zadeve	16,8
ministrstvo notranje zadeve	3
ministrstvo domobranstva	7,4
ministrstvo naučno	8,3
ministrstvo finančne	4,3
ministrstvo trgovinsko	0,0
ministrstvo železniško	42,5
ministrstvo poljedelsko	1,3
ministrstvo pravosodno	1,3
ministrstva javnih del	4,7
pokojnine	6,5

Za trgovinsko ministrstvo je proračunjenih 9 milijonov manj izdatkov. Med temi izdatki pa ni računjena vsota 20 milijonov kron za novo telefonsko omrežje. Večji dohodki so proračunjeni pri finančnem ministrstvu na 84 in pri železnica na 40 milijonov K. Ako pa vojna na Balkanu ne bo hitro končala, ali če pride celo do kakih evropskih komplikacij, je gotovo, da izostanejo toliko pri enem, kolikor drugem proračunjeni večji dohodki.

Nemec govori za Jugoslovane. Nemški svobodomislec poslanec Zenker je govoril v drž. zboru objektivno in popolnoma v jugoslovansko zmislo, ko je obravnaval zunanji položaj države: Avstrija mora biti neutralna pri sedanjih bojih na Balkanu, ker si le tako lahko pridobi prijateljev, ki jih rabi. Trgovinski interesi Avstrije na Balkanu, gredo skozi srca balkanskih Slovanov, a tudi s svojimi lastnimi Jugoslovani mora začeti drugače ravnati, ne pa nadaljevati tako, da hujška na nje državne pravdnike in Cuvaje. — Nemci morajo sodelovati, da se Avstrija avtonomizira, in ne nadaljuje take uradne politike. (Pritrjevanje pri Slovanih). — Besede Zenkerjeve so take, da bi človek mislil, da se je vendar že začelo izpreminjati nemško naziranje o Jugoslovanih. Dosedaj še ni govoril v avstrijski zbornici nobeden Nemec tako in če bi pomen Zenkerjevih besed postal točka v programu kake nemške stranke, bi prišlo na Avstrijsko ono, česar še nismo videli — pravica.

Zavarovalni monopol v Avstriji. Glasilo za češko zavarovalništvo poroča, da uvedba zavarovalnega monopola v Italiji jako ugaja avstrijskim vladnim krogom in da so napravili že korake, da preiščejo pod katerimi pogoji bi se dal tak monopol tudi v Avstriji uvesti.

Avstrijsko zračno brodogje. Tvrdba S. M. Rotšild je darovala 100.000 K centralnemu komiteju za stvaritev avstrijskega zračnega brodogja. Ravno tako svoto v tisti namen je nakazala tvrdka bratje Gutmann.

Kranjske vesti.

—r— Iz ljudskošolske službe. Za suplentinjo na ljudski šoli v Zalze je imenovana absolvirana kandidatinja Marija Ko-

ritzka, namesto učiteljice Frančiške Bestvu, ki ga je sklenil dež. zbor kranjski vizorično učiteljico na sedaj v dvorazrednico razširjeno ljudsko šolo v Kovorju je imenovana Ema Mesesnelova. Za suplentinjo v Premu je imenovana namesto obtele učiteljice A. Baševne dosedanja suplentinja v Budanjah Amalija Širokova.

—r— **Zakon o šolskem nadzorstvu sankcioniran**. »Slovenec« poroča: Cesar je sankcioniral zakon o šolskem nadzorstvu, ki ga je sklenil dež. zbor kranjski v zadnjem zasedanju. Glavna izprememba obstoji v sestavi deželnega šolskega sveta in okrajnih šolskih svetov. Zastopnik učiteljstva v deželnem šolskem svetu bo odslej imenovan na terno-predlog deželnega odbora. Število članov okrajnega šolskega sveta se pa pomnoži, ker bodo odslej župani in poveljci vsakega sodnega okraja volili po enega zastopnika.

Štajerske vesti.

—š— **Iz šolskega življenja**. V nekem kraju okrajnega glavarstva Ptuj je krajni šolski svet, kakor mnogokje drugod, po večini klerikalen. Poleg šolskega voditelja je še edino-le šolski ogleda naprednega mišljenja. Zoper njegovo imenovanje od okrajnega šolskega sveta se je krajni pritožil celo na deželnega — brezuspešno. Ker je dotični šolski ogleda obnem c. kr. poštar, so ga hoteli pritisniti pri njegovi višji oblasti, c. kr. poštnem ravnateljstvu v Gradcu. Tožili so ga (to se pravi: načelnik kot zagrozen klerikalec in podnačelnik, ki je župnik), da je poslal kraj. šol. svetu neko službeno pismo brez znamke, torej z opombo »V šolskih zadevah poštnine prost«. V pritožbi, h kateri so priložili dotični kuvert, so prosili, »naj slavno ravnateljstvo tega šolskega ogleda in poštarja o njegovih dolžnostih primerno pouči.« Na to njihovo pritožbo je dobil krajni šolski svet sledeči odlok: In Erledigung der Beschwerde vom... wird mitgeteilt, daß im Sinne des Gesetzes vom 2. Oktober 1865, Akt. II., Punkt 8, die Korrespondenzen der Ortsschulräte, welche zur Aufsicht berufen sind, an den Ortsschulrat in Schulangelegenheiten portofrei sind. Da der Ortsschulrat in A. nicht im Postorte I. selbst seinen Sitz hat, so kann auch der Korrespondenz des Schulaufsehers I. I. in I. an den Ortsschulrat in A. die Portofreiheit nicht abgesprochen werden.« Kler. denunciantje so jo torej pošteno dobili po nosu!

—š— **Razpisana učiteljska mesta**. Na štirirazredni ljudski šoli v Leitersbergu-Karčoyini (I. krajevni razred) je razpisano mesto učitelja ali učiteljice. Prošnje do 15. novembra. — Na šestrazredni ljudski šoli v Pobrežju pri Mariboru (I. krajevni razred) je razpisano mesto učitelja. Prošnje do 20. novembra. — Na petrazredni ljudski šoli pri Sv. Križu (III. krajevni razred) je razpisano mesto učitelja. Prošnje do 15. novembra.

—š— **Deželni šolski svet štajerski** je v svoji zadnji seji imenoval: Učiteljsko suplentinjo v Cirkovcih Marijano Požar definitivnim učiteljicam istotam; definitivnega učitelja in provizoričnega šolskega voditelja na Polensaku Jožefa Gorupa definitivnim nadučiteljem istotam; definitivnega učitelja pri Sv. Miklavžu pri Ormožu Franca Karbasa učiteljem na Hajdinu; definitivno učiteljico v St. Vidu pri Ptuj Anjo Bezjak učiteljicam na Hajdinu; formalno učiteljico ročnih del v Šoštarju Marijo Trobej učiteljicam ročnih del za Šoštanj in Topolšico; definitivno učiteljico v St. Volfgangu v Slov. gorah Josipino Belšak učiteljicam pri Sv. Roku ob Sotli; učiteljsko suplentinjo v St. Janžu pri Sp. Dravogradu Adelo Šmid, definitivnim učiteljicam istotam. — V stalni pokoj je stopil nadučitelj Ivan Kocmut v St. Urbanu pri Ptuj. — V začasni pokoj pa učiteljica Helena Jenko v St. Jakobu v Slovenskih gorah.

Goriške vesti.

—g— **Nekaj o ravnateljih na goriških srednjih šolah**. V »Edinosti« čitamo: »Ravnatelj ženskega učiteljšča se kaže napram svojim gojenkam izredno strogega. Prepovedal jim je celo obisk predavanj v Trgovskem domu. Ta prepoved je tako čudna, da nam je zastala sapa, ko smo zvedeli o njej. Ne bi imeli nič proti temu, ako bi šla njegova delikatnost tako daleč, da bi prepovedal tupatam kako predavanje, ki bi se mu zdelo »neprebavljivo« za gojenke, a da prepoveduje vsa predavanja kar »en bloc«, s tem se kaže le preveč brezobzirnega. — Ravnatelj moškega učiteljšča je prepovedal vsem učiteljščinikom obisk čitalnice akademičnega društva »Adrija«. Ogledal sem si čitalnico, v kateri so na razpolago vsi slovenski in mnogo francoskih, nemških in italijanskih listov, iztkali smo po vseh kotih, a nismo dobili ničesar, kar bi zahtevalo tako strogega ukrepa napram učiteljščinikom zad-